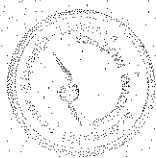
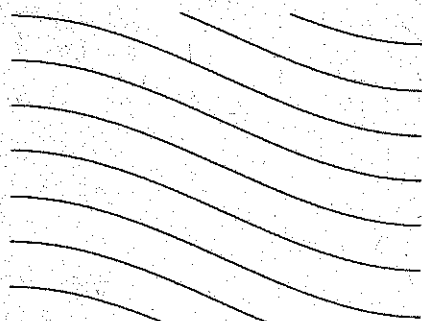

Andragoški center Republike Slovenije
Slovene Adult Education Centre

NOVIČKE

DECEMBER 1997/12

▲ **DOMAČE NOVIČKE** ● Odprto pismo slovenski Vladi ● Delegacija OECD-ja na obisku v ACS-ju. Izobraževanje učiteljev za tretje tisočletje ● Mednarodno srečanje izobraževanje odraslih v prehodnem obdobju ● Izobraževanje odraslih jutri ▲ **UTRINKI IZ SVETA** ● Umrli je Malcolm S. Knowles ● **KOTIČEK JE VAŠ** ● Učenje za trajnostno rabo vode ● Učenje - Dobin vsakdanjik ▲ **POSVETI, KONFERENCE** ▲ **PRIPRAVLJAMO** ● Vstop na trg - osebnostna rast na lokalni in globalni ravni ● Učinkovita komunikacija z NLP pri učenju in poučevanju ▲ **PONUJAMO VAM** ● Organizacija LERN ponuja brezplačno članstvo ● Priročnik za osebe, ki tržijo z izobraževalnimi programi ▲ **NOVOSTI IZ KNJIŽNICE ACS**

PROGRAMSKA ZASNOVA NOVIČK

Novičke so skupni informativni bilten za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Z Novičkami želimo zboljšati obveščenost vseh, ki delamo na tem področju ali pa smo kakor koli povezani z izobraževanjem in učenjem odraslih v Sloveniji.

- Uporabniki in naročniki Novičk so lahko posamezniki in organizacije; tisti, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in učenjem odraslih poklicno, in tudi tisti, ki delajo to prostovoljno (v društvih, strokovnih, verskih, političnih in drugih prostovoljnih organizacijah).
- Z vsebinsko zasnovo predvidevamo, da bomo v Novičkah objavljali tele vrste informacij o izobraževanju in učenju odraslih doma in v svetu:
 - opis in prikaz dogodkov in dejavnosti v izobraževanju odraslih;
 - razvojne, raziskovalne in druge programe in projekte;
 - sporočila o organizacijah, njihovih potrebah, načrtih in dejavnostih;
 - podatke o izobraževalnih programih in razvoju programov;
 - sporočila o politiki in strategiji izobraževanja odraslih;
 - novosti v upravljanju in zakonodaji;
 - statistične podatke;
 - mnenja, stališča in predloge;
 - podatke in informacije o možnostih in virih za učenje;
 - podatke o napovedanih prireditvah, posvetih, publikacijah in drugih strokovnih dogodkih;
 - prikaze novih knjig, člankov ter didaktičnega in drugega gradiva ter novosti s knjižnega trga;
 - novosti iz naših knjižnic, predvsem iz knjižnice ACS.
- V Novičkah bomo objavljali kratke, jedrnat, objektivne in nepristranske informacije.
- Novičke izhajajo praviloma vsak mesec, gradivo za posamezno številko zbiramo do 10. v mesecu. Za stike s tujino izdamo Novičke trikrat na leto v angleškem jeziku.
- Uporabniki prejemajo Novičke brezplačno. Tako bo tudi v prihodnje, če bomo lahko stroške za njihovo izdajanje poravnali iz javnih sredstev za izobraževanje odraslih.
- Novičke ureja in izdaja Informacijsko središče ACS. Odgovorni osebi: mag. Zvonka Pangerc Pahernik - vodja Informacijskega središča, in Peter Monetti - urednik Novičk.
- Besedila lektorira Marjana Kunej, Novičke tiska Tiskarna Štok.
- Naslov uredništva je: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana, telefon: 061 444 978, faks: 061 445 881, elektronska pošta:

RFC-822: tajnistvo.saec@infosol.mss.edus.si

DECnet: RAZOR::LJACRS

Novoletno voščilo bralcem *Novičk*

Dragi prijatelji, dovolite nam, da se vam zahvalimo za sodelovanje in naklonjenost, ki ste nam ju namenili v iztekajočem se letu. V novem letu vam želimo vse najljepše in in veliko dobrega. Naj se vam uresniči tisto, kar ste si želeli. Mi pa si želimo, da bi še naprej ostali skupaj, združeni v skupnih prizadevanjih za razvoj, raziskovanje, izboljševanje in pospeševanje učenja in izobraževanja odraslih.

Srečno in uspešno 1998!

Dr. Vida A. Mohorčič Špolar, direktorica
Mag. Zvonka Pangerc Pahernik, vodja informacijskega središča in urednica *Novičk*
v imenu sodelavcev Andragoškega centra Slovenije

DOMAČE NOVIČKE

Odprto pismo slovenski Vladi

Na pobudo izvršilnega odbora Andragoškega društva Slovenije (ADS) je bilo poslano 1. decembra 1997 slovenski Vladi odprto pismo. Podpisali so ga: predsednica Andragoškega društva Slovenije, predsednica Društva organizacij za izobraževanje odraslih na srednjih šolah, predsednica Združenja izobraževalnih institucij, predsednica Zveze potrošnikov Slovenije, sekretarka Zveze ljudskih univerz Slovenije in direktor Skupnosti zavodov - strokovnega izobraževalnega centra Ivan Bertonec. Pismo objavljamo v celoti.

Predstavniki organizacij in služb, ki delujejo na področju izobraževanja odraslih, želimo opozoriti Vlado Republike Slovenije, kako zelo bodo »varčevalni ukrepi«, ki jih namerava vpeljati za spodbujanje gospodarskega razvoja, prestrukturiranje socialne politike in ohranitev javno-finančne stabilnosti, škodovali položaju in razvoju izobraževanja

odraslih. Menimo, da bodo povzročili takojšnje zviševanje cen izobraževalnih storitev, osiromašili raznovrstno ponudbo programov, vsebin, metod in oblik izobraževanja in učenja odraslih ter povečevali razlike v izobraževalni ponudbi na razvitih in nerazvitih območjih.

Če bodo ukrepi sprejeti v zdajšnji obliki, bodo zmanjšali dostopnost izobraževanja in s tem zavrli procese nujnega nenehnega izpopolnjevanja znanja in usposobljenosti vsega prebivalstva, tako zaposlenih kot brezposelnih. Onemogočili bodo zlasti tiste prebivalce, ki izobraževanje najbolj potrebujejo. To so ljudje, ki so prezgodaj zapustili šolske klopi, pozneje pa za izobraževanje niso imeli več priložnosti. Mednje sodi kar polovica vsega prebivalstva na Slovenskem. Toda to niso samo brezposelni, ki jih omenja dokument, temveč tudi zaposleni brez ustreznega znanja; in takšnih je od tretjine do več kot polovice v posameznih panogah dejavnosti.

Andragogi upravičeno opozarjamo na posledice podobnih ukrepov pred slabimi dvajsetimi leti. Takrat je bila sprejeta nepremišljena odločitev, da se ljudskim univerzam onemogoči izvajanje poklicnega in strokovnega izobraževanja odraslih, češ da to lahko opravljajo kar srednje šole. Po tem posegu se je število odraslih, vključenih v programe za zviševanje izobrazbene ravni, zmanjšalo za polovico, precej manj zaposlenih pa se je vpisovalo tudi v druge izobraževalne programe. Zaostanki še danes niso odpravljeni, čeprav je nova država veliko storila za razvoj izobraževanja odraslih. Prepričani smo, da bi varčevalni dokument, kakor je pripravljen zdaj, utegnil imeti podobne učinke.

Pridružujemo se stališču, da je nujno sprejeti ukrepe »za tehnološko prenovu in povečevanje dodane vrednosti na enoto proizvoda« (Ukrepi za spodbujanje gospodarskega razvoja, str. 1, točka I) in za razvijanje takšne socialne politike, ki bo vodila k čim večji ekonomski in socialni neodvisnosti »socialno ogroženih skupin, mladih generacij in družin z otroki« (Ukrepi za prestrukturiranje socialne politike, str. 3, točka II). Ob tem pa menimo, da bi Vlada Republike Slovenije morala znova preučiti predlagane rešitve in jo pozivamo, da v »varčevalnih ukrepih«, ki jih namerava v kratkem sprejeti, raje upošteva pozitivne spodbude zato, da se bo:

- povečala dostopnost do izobraževanja vsem plastem prebivalstva, zlasti pa mladim brezposelnim in neustrezno ali premalo izobraženim,
- spodbudila raznolikost izobraževalne ponudbe, ki bo ustrezala izživom sodobnega gospodarskega in družbenega razvoja,
- povečala motivacijo posameznikov in podjetij za nenehno obnavljanje in posodabljanje znanja.

Podpisniki smo prepričani, da teh ukrepov, ki bi zagotavljali stabilen in kakovosten razvoj, ni mogoče primerjati in nadomeščati z »varčevalnimi« ukrepi, ki bi morda v kratkem času dali manjše denarne učinke, sočasno in dolgoročno pa povzročili veliko škodljivih posledic. Zato upamo, da bo Vlada Republike Slovenije upoštevala naša opozorila.

Izvršilni odbor Andragoškega društva Slovenije

Delegacija OECD-ja na obisku v ACS-ju

Andragoški center je 24. novembra obiskala sedemčlanska delegacija Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD), ki so jo sestavljali Stephen P. Heyneman iz Svetovne banke v Washingtonu, Ian Whitman z direktorata za izobraževanje, zaposlovanje, delo in socialne zadeve, OECD, Pariz, Pasi Sahlberg iz Helsinkov, Peter Grootings, svetovalec v slovenskem programu PHARE, iz Poljske, Steven Bakker iz Nizozemske, Graeme Reid iz Velike Britanije, Elsa Hackl, z Zveznega ministrstva za znanost in promet z Dunaja in Igor Lipovšček, predstavnik Zavoda za šolstvo, enota Ljubljana. Delegacija je obiskala Slovenijo zato, da bi spoznala naš izobraževalni sistem, ugotovila kako bi ga bilo mogoče izboljšati in kaj nas povezuje z drugimi izobraževalnimi sistemi ter nas seznanila z modeli izobraževanja v drugih državah.

Direktorica ACS-ja dr. Vida A. Mohorčič Špolar jim je na kratko predstavila delo Andragoškega centra Slovenije, našo organiziranost in način dela, potem pa sva obe odgovarjali na njihova vprašanja. Zanimalo jih je, kako načrtujemo delo v ACS-ju, ali smo pri tem povsem samostojni in kako določamo prednostne naloge; podrobneje so spraševali o našem sodelovanju z drugimi razvojnimi ustanovami in izobraževalnimi organizacijami na terenu. To sva pojasnili ob zgledih posameznih projektov. Navedli sva tudi nekaj podatkov o vključevanju odraslih v izobraževanje in virih porazdeljevanju denarja za izobraževanje odraslih. Predstavili sva tudi naš načrt za sodelovanje v mednarodni raziskavi Pismenost odraslih in težave, ki jih imamo pri zagotavljanju zadostnih virov financiranja te raziskave. G. Heyneman nas je spodbudil, naj zaprosimo še za dodaten denar OECD-ja in nam obljubil pomoč.

Olga Drogenik, ACS

Izobraževanje učiteljev za tretje tisočletje

Na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani je bil 4. decembra drugi, jesenski del posveta *Izobraževanje učiteljev ob vstopu v tretje tisočletje*, ki ga je ta fakulteta ob svoji 50-letnici priredila skupaj s Pedagoško fakulteto v Mariboru, Filozofsko fakulteto v Ljubljani in Ministrstvom za šolstvo in šport. Po dobro obiskanem, vsebinsko raznolikem in problematsko zasnovanem spomladanskem delu se je tudi na tem delu zbralo okoli osemdeset visokošolskih učiteljev in sodelavcev, učiteljev iz osnovnih in srednjih šol, izobraževalcev odraslih, vzgojiteljev v domovih in vrtcih, ravnateljev, strokovnih delavcev iz javnih zavodov, raziskovalcev in drugih, ki jim ni vseeno,

kakšna bo učiteljeva vloga in kakšno znanje bo potreboval učitelj v tisočletju, ki prihaja.

Ugotovitve s spomladanskega dela posveta so bile prej zbrane v posebni publikaciji, pripravljene na podlagi sklepov in poročil o delu posameznih skupin ter dopolnitev in pobud posameznih članov programskega odbora. Skupaj z dodatno pripravljenimi tezami so bile podlaga za tokratno razpravo o mogočih rešitvah in strategijah pri nadaljnjem izobraževanju učiteljev. V štirih skupinah so udeleženci tokratnega posveta oblikovali predloge in ti bodo lahko temelj za pripravo obvezujočega dokumenta, s katerim naj bi urejali izobraževanje in spopolnjevanje učiteljev.

Drugače kakor v spomladanskem delu, ko so bile delovne skupine sestavljene po izobraževalnih področjih, smo bili tokrat v posameznih skupinah predstavniki zelo različnih področij - od vrtecev do izobraževanja odraslih. Zanimivo je, da smo v potrebi po posebnem znanju in marginalizaciji naših področij prav izobraževalci odraslih našli kar nekaj stičnih točk. Vseeno pa je tako delo pomenilo tudi omejitve možnosti za osredotočanje na probleme posameznega področja, v našem primeru izobraževanja odraslih. To poročilo se tudi zato omejuje na probleme, ugotovitve in sklepe v zvezi s tem izobraževanjem.

Vrnimo se k spomladanskemu delu posveta, kjer smo delali v samostojni skupini za naše področje. V delu te tematske skupine je sodelovalo dvajset udeležencev, ki so se v referatih in razpravi lotevali dveh sklopov vprašanj:

- splošnih vprašanj izobraževanja učiteljev in
- izobraževanja učiteljev za odrasle.

Poročevalca, dr. Barica Marentič Požarnik in mag. Jože Miklavc, sta bistvene teze in osrednjo obravnavano problematiko opredelila v naslednjih točkah:

- Pomembne sestavine učiteljeve profesionalne opremljenosti (npr. komunikacijska spretnost, specialna metodika) in način njenega pridobivanja med študijem in v času pripravništva
- Evalvacija programov izobraževanja in spopolnjevanja učiteljev
- Spopolnjevanje, status in delovne razmere "učiteljev učiteljev"
- Andragoška kompetenca
- Prožnost izobraževalne poti
- Izobraževanje učiteljev kot vseživljenjsko izobraževanje itn.

Kljub pomembnosti vseh navedenih in še nekaterih vprašanj je skupina predlagala, naj bi se v drugem delu posveta osredotočili le na eno nosilno temo, in sicer na povezovanje teorije in prakse v izobraževanju učiteljev. Drugačna organizacija dela na jesenskem posvetu, sestava skupin in omejeni čas, vse to je razpravo, kar zadeva izobraževanje odraslih, v naši skupini usmerilo v naslednjo tezo, ki sicer niti ni daleč od predloga iz prvega dela, in so jo pred posvetom pripravili organizatorji. Navajamo:

"V skupini za izobraževanje odraslih se je razprava dotaknila tudi posebnih programov za spopolnjevanje v sistemu izobraževanja odraslih. Kritično so bili ovrednoteni zdajšnji (obvezni, institucionalizirani) programi pedagoško-andragoškega spopolnjevanja kot vsebinsko zastareli, organizacijsko pa klasično šolski, didaktično togi. Ena od

rešitev je posodobitev (vsebinska in didaktična) teh programov, druga - verjetno učinkovitejša - pa demonopolizacija in razširitev ponudbe v smislu konkurenčnosti."

S to tezo, ki se sicer zelo redko omenja zunaj kroga izobraževalcev odraslih, imamo opraviti že kar nekaj časa. Vsi se strinjamo, da izobraževanje odraslih potrebuje izvajalce z dodatnim, specifičnim znanjem in prav je, da je to tudi predpisano. Vendar programi, kakršni so zdaj, ne sledijo niti (čedalje večjim) potrebam niti zmožnostim izobraževalcev glede načinov pridobivanja tovrstnega znanja. Informacije samih udeležencev spodbujajo k razmišljanju tudi o ustreznosti vsebin. Pri načrtovanju programov za spopolnjevanje v izobraževanju odraslih se moramo namreč zavedati dveh stvari.

Prva je ta, da usposabljammo izobraževalce za praktično delo, da jih skušamo "oborožiti" s pedagoško-andragoškim znanjem, ki jih bo kot izobraževalce zbližalo z udeleženci izobraževanja, obenem pa le-tim "približalo" znanje ter zbudilo željo po nadaljnjem učenju. Zato ne bi bilo odveč prevetriti vsebine in morebiti včleniti nove, ustrežnejše. Če govorimo o "monopolu", potem mislimo predvsem na to, da vse to znanje ni samoumevno zbrano na enem mestu ali v nekaj posameznikih, temveč ga je treba vzeti od tam, kjer zares je, in ga čim bolj praktično prenesti udeležencem.

Druga zadeva je prilagajanje samim izobraževalcem. Potrebe po njih bodo čedalje večje, obenem pa le-ti, razen redkih izjem, najbrž tudi v prihodnosti ne bodo posebej za delo z odraslimi zaposleni strokovnjaki, temveč bodo prihajali večidel iz vrst učiteljev mladine. Predvsem andragoško znanje je zato še nujnejše, po drugi strani pa bo zakonska obveznost verjetno največkrat poglavitna spodbuda za tovrstno spopolnjevanje. Vsebinska racionalizacija s poudarkom na sodobnih in ustreznih metodah ter oblikah dela ter organizacijsko-izvedbena prožnost bosta torej pri tem nujni. To ne pomeni zmanjševanja zahtev, temveč možnost za spopolnjevanje po delih, modulih ipd., tam, kjer je to usposabljanje udeležencu prostorsko najbližje, in predvsem tam, kjer je to najbolj kakovostno. Če kot eno načel izobraževanja odraslih poudarjamo možnost za doseganje zahtevanih standardov na različne načine, potem ni pravega razloga, da kaj takega (na primer) ne bi uresničili pri spopolnjevanju njihovih izobraževalcev.

Mag. Janko Berlogar, ACS

Mednarodno srečanje izobraževanje odraslih v prehodnem obdobju

V preteklosti smo že večkrat pisali o dejavnostih Regionalnega informacijsko-dokumentacijskega središča za izobraževanje odraslih (RISRIO) v državah srednje in vzhodne Evrope (SEV), ki deluje v sklopu Informacijskega središča na Andragoškem centru. Letos smo nadaljevali izdajanje biltena AE Research Exchange, ki je namenjen menjavanju izkušenj in mnenj raziskovalcev v državah SEV-a. Nov korak pa smo

naredili s tem, da smo organizirali mednarodno srečanje z naslovom Izobraževanje odraslih v prehodnem obdobju, katerega poglavni namen je bil preučiti in spodbuditi delovanje RISRIO-ja.

Srečanje je potekalo v Ljubljani od 14. do 15. novembra, njegovo izpeljavo pa je omogočila Slovenska Nacionalna komisija za Unesco, ki v sklopu programa participacije sofinancira delovanje RISRIO-ja v letu 1996-1997.

Na srečanje smo povabili strokovnjake za izobraževanje odraslih iz 16 držav SEV-a, na naše vabilo pa so se odzvali predstavniki devetih držav: Belorusije, Bolgarije, Hrvaške, Češke, Estonije, Latvije, Litve, Madžarske in Slovenije.

Poleg udeležencev iz držav SEV-a smo povabili tudi predstavnike iz različnih mednarodnih organizacij (ESREA, Unesco; IIZ/DVV). Srečanja sta se udeležila gospa Ursula Giere iz Unescovega inštituta za izobraževanje odraslih v Hamburgu (Nemčiji) in gospod Jindra Kulich iz Kanade, ki je priznani strokovnjak na področju izobraževanja odraslih v državah SEV. Predstavnik drugih dveh vabljenih organizacij se nista mogla udeležiti srečanja, vendar sta izrazila pripravljenost za nadaljnje sodelovanje z RISRIO-jem.

Ob začetku srečanja sta zbrane udeležence nagovorila dr. Peter Tancig iz Nacionalne komisije za Unesco in dr. Miloš Komac z Ministrstva za znanost in tehnologijo. Ob obisku na ACS-ju pa jih je pozdravil tudi vodja sektorja za izobraževanje odraslih pri Ministrstvu za šolstvo in šport mag. Jože Miklavc.

Program srečanja je bil sestavljen iz predstavitve in pogovora o dozdajšnjih dejavnostih RISRIO-ja, predstavitve Unescove iniciative za ustanovitev svetovnega omrežja omrežij (Network of Networks) na področju izobraževanja odraslih, pogovora o značilnostih in možnostih raziskovanja izobraževanja odraslih v državah v prehodnem obdobju, obiska Andragoškega centra Slovenije, pogovora o sistemskih ureditvah izobraževanja odraslih v posameznih državah in sklepnega pogovora o nadaljnjem razvoju RISRIO pri ACS-ju.

V zadnjem delu srečanja smo udeleženci srečanja sprejeli nekaj pomembnih sklepov. Strinjali smo se, da je treba nadaljevati delovanje RISRIO-ja. Dogovorili smo se o potrebnih ukrepih, ki bodo omogočali bolj reden in stalen dotok informacij. Za nadaljnjo spodbuditev delovanja raziskovalnega omrežja izobraževanja odraslih v prehodnem obdobju so se udeleženci srečanja odločili, da oblikujemo predlog za mednarodno raziskavo, ki smo jo poimenovali Vloga in organiziranost izobraževanja odraslih v prehodnem obdobju. Drugi sklepi pa so se nanašali na možnosti za nadaljnje sodelovanje z mednarodnimi organizacijami, kot so IIZ/DVV, EAEA, ESREA in Unesco, in možnostih za nadaljnje financiranje RISRIO-ja iz različnih nacionalnih in mednarodnih virov (npr. vlade posameznih držav, Unesco, Socrates in Soros).

Posebno pomemben za nadaljnji razvoj RISRIO-ja je sklep, da se središče včlani v Unescov projekt Network of Networks (Omrežje omrežij).

Branka Emeršič, ACS

Izobraževanje odraslih jutri

Prof. Peter Jarvis z Univerze v Surreyju je štirinajst dni preživel pri nas kot gostujoči predavatelj na Oddelku za pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete v Ljubljani. Med bivanjem se je srečal s študenti dodiplomskega in podiplomskega študija in tistimi, ki so vključeni v programe pedagoško-andragoškega usposabljanja. Imel je tudi nekaj predavanj za javnost. Sodeloval je v več radijskih in televizijskih oddajah in se srečal z vsemi, ki si želijo odgovorov na vprašanja o izobraževanju odraslih. Eno od teh vprašanj je bilo tudi, kakšne smeri razvoja v izobraževanju se nakazujejo za prihodnost.

Jarvis trdi, da se izobraževanje odraslih izjemno odziva na družbene preobrazbe in ena takšnih je nedvomno globalizacija. Prizadela bo vsa področja družbenega delovanja, tudi izobraževanje odraslih. Nosilci globalizacije so velika večnacionalna podjetja. Takšna podjetja že zdaj selijo univerze v svoje sklope, od svojih zaposlenih po svetu pa tudi zahtevajo, da si pridobivajo precej podobno znanje: o upravljanju podjetja in ljudeh, vedenje o tem, kako se je treba učiti, in pridobivanje računalniških spretnosti. Podobno, celo standardizirano znanje bodo zaposleni potrebovali povsod po svetu. K standardizaciji bodo pripomogle tudi razne politične združbe, ki bodo svoj obstoj potrjevale tudi s standardizacijo življenja.

Angleščina bo po njegovem mnenju jezik sporazumevanja in v izobraževanju odraslih zanjo s časoma ne bo več prostora. Prihodnji rodovi se jo bodo učili in verjetno naučili že v šolah. Še več, priseljevanje in preseljevanje ljudi bo vodilo v poučevanje lokalnih jezikov kot tujih jezikov. Na Danskem bodo tako poučevali danščino kot tuji jezik, na Finskem finščino, itn.

Moč držav bo upadla, kajti države bodo imele vse manj denarja za javno porabo. Izobraževanje bo tako prešlo na trg. Tam se bodo znašle tudi univerze s svojimi hitro nastajajočimi izobraževalnimi programi na daljavo. Majhne univerze bodo šibkejše od večjih in države bodo potemtakem morale dovolj zgodaj zavarovat svoje univerze, hkrati pa začeti sodelovati s tujimi.

Kultura in humanistične vede bodo zaradi podrejenosti imperativom trga zgubile zdajšnje mesto, domovinsko pravico si bodo polskale v lokalni skupnosti, nevladnih organizacijah, v izobraževanju starejših in marginaliziranih skupinah v prostočasnih dejavnostih. Naloga države bo tako, da vzpostavi mehanizme za sodelovanje s civilnim sektorjem družbe.

Nekatere teh usmeritev se že kažejo tudi v našem okolju. Zanimanje za splošni angleški jezik upada. Ostajajo potrebe po specializiranem jeziku za posebne potrebe, kakor pravimo v stroki. Potrebe po poučevanju slovenščine za tujce se večajo. Programi iz upravljanja z ljudmi in spodbujanja njihovih zmožnosti ali programi sporazumevanja in programi za boljše medosebne odnose prihajajo k nam iz drugih kultur in nam pogosto vsiljujejo poglede na sočloveka, ki niso povezani z našimi kulturnimi vrednotami. Že v tem se kaže standardizacija.

Tudi v našem okolju se kultura seli v izobraževanje starejših ali lokalni razvoj. S podobo prostora, ki nas obdaja, z zgodovino kraja, zgodovinskimi spomeniki, odnosom do ljudi in narave idr. se ukvarjajo starejši na univerzah za tretje življenjsko obdobje. Študijski krožki in druge oblike izobraževanja v lokalni skupnosti so namenjeni človeku in okolju, odkrivanju in razvijanju lokalne identite.

Človek živi svoje življenje sam s seboj in najprej s tistimi, ki ga obdajajo. Z njimi deli svojo preteklost, sedanost in prihodnost. Da bi se lahko vključil v svet, mora najprej vedeti, kdo je. Ne smemo dopustiti, da bi na to pozabili.

Dušana Findeisen, Skupina Logos - jezikovno izobraževanje

UTRINKI IZ SVETA

Umrl je Malcolm S. Knowles

Še ni dolgo, kar smo objavili, da je umrl Paulo Freire, že moramo vnovič poročati o smrti velikana andragogike in izobraževanja odraslih. Tokrat se poslavljamo od severno-ameriškega, vsemu svetu znanega andragoga Malcolma S. Knowlesa.

V andragogiko je - tako kakor še mnogi poznejši znani andragogi - zašel bolj po naključju kakor namerno; z izobraževanjem odraslih se je začel ukvarjati, ko je začasno, med čakanjem na iskano zaposlitev, prevzel delo z mladimi brezposelnimi. Naključje, da je bil pri tem delu njegov mentor Eduard Lindeman, ki velja za enega od pionirjev zamisli o vseživljenjskosti učenja, je morda usodno vplivalo na njegovo odločitev, da ostane pri izobraževanju odraslih. A prepričan sem, da bi se to zgodilo prej ali slej. Preveč ga je imel rad, da ga ne bi začutil ob kakršni koli priložnosti in da bi se mu mogel v življenju ogniti. Če bi se to zgodilo, bi bila današnja andragogika močno oškodovana. Knowles je namreč tisti, ki ga označujejo kot ustvarjalca celostnega koncepta andragogike kot samostojne vede in relativne avtonomnosti in drugačnosti izobraževanja odraslih v primerjavi z izobraževanjem otrok in mladine. Boja za takšno andragogiko sicer ni mogel in znal dokončno izbojevati, četudi je živel 84 let (rojen leta 1913) in se je začel s temi vprašanji ukvarjati pred šestdesetimi leti. Priznavajo pa mu (npr. P. Jarvis v delu Misleci 20. stoletja v izobraževanju odraslih), da je bil v tem boju ključna osebnost tega stoletja, da je s svojimi vrednotami in deli marsikoga prepričal ali navdušil in da je, četudi mu ni uspelo vseh svojih pogledov in trditev dokončno potrditi in o njih prepričati vseh, postavil takšne temelje, da se lahko potrdijo v prihodnosti.

Za Knowlesa je morda najbolj značilno to, da je svojo teorijo snoval iz opazovanj v praksi in tudi iz svoje prakse. Andragogiko je študiral šele potem, ko je spoznal izobraževanje odraslih v praksi. Njegov visokošolski učitelj, znameniti Cyril O. Houle ga je navdušil z zgledom, nanj pa je vplival tudi veliki Carl Rogers, avtor zamisli o svobodnosti učenja (Freedom to Learn). Sledeč tem zgledom in lastnemu občutku, se je zavzemal za takšno izobraževanje odraslih, ki bo kar najbolj upoštevalo samostojnost učenca in njegove zmožnosti, da izpelje svoje učenje in izobraževanje po svojih močeh, da ga začne na podlagi svojih potreb, sodeluje pri postavitvi ciljev in pripravi načrta izobraževanja in učenja ter pri njuni izpeljavi in ovrednotenju. Samostojno učenje ali kolikor je mogoče samostojna izpeljava izobraževanja je za Knowlesa temeljni model, ki ga je treba uporabljati in razvijati pri izobraževanju odraslih. Zato je ponudil model, ki so ga poimenovali 'učenje po pogodbi' ali 'učna pogodba' (learning contract), in ga je tudi uporabljal kot visokošolski učitelj za andragogiko (izobraževanje odraslih). Izhajajoč iz zaupanja v zmožnost odraslih, da se sami učijo, je opredelil andragogiko kot umetnost in znanost, kako pomagati odraslim pri učenju. Nikdar ni povsem zaupal načrtu izobraževanja (kurikulumu), ki nastane brez sodelovanja učenca ali udeleženca izobraževanja. V zavzetih razpravah, ko je moral zagovarjati svoje poglede na andragogiko in izobraževanje odraslih, je celo trdil, da izobraževanje odraslih nima kurikuluma. Takšnih skrajnosti trditev sicer ni mogel zmeraj ubraniti, ni pa nikdar popustil pri trditvi, da sta temeljni prvini kurikulumu za odrasle samostojno učenje in pomoč učitelja udeležencu, da ga uspešno izpelje. Takšna filozofija ga je vodila k utemeljitvi, da je za andragogiko značilen 'procesni model' (poudarek na načinu izpeljave programa, vsebina se optimalno prilagaja potrebam udeleženca, za pedagogiko pa 'vsebinski model' (poudarek na z načrtom določeni vsebini programa, ki določa tudi način izpeljave). Na tej podlagi je sklepal, da lahko pri izobraževanju razločimo dva modela, ki se med seboj razlikujeta, to sta 'pedagoški' in 'andragoški' model.

Svojo tezo, da sta pedagogika in andragogika različni ali celo v marsičem nasprotujoči si disciplini vzgoje in izobraževanja, je Knowles oblikoval na mnogih različnostih, ki jih je opazil med otrokom in odraslim, kakor denimo: samostojnost in nesamostojnost pri učenju, življenjske izkušnje, pripravljenost (motivacija) za učenje, cilji in usmerjenost učenja, itn. S svojimi trditvami je, verjamem, da nehote, prizadel številne učitelje in pedagoge, ki so v preučevanju različnosti učenja otrok in odraslih in opredeljevanju odraslih kot sposobnejših za avtonomno izpeljavo lastnega učenja videli nekakšno podcenjevanje učenja otrok in mladine. Nasprotniki so mu očitali, da nekritično izenačuje zmožnost vseh odraslih za učenje in da zmanjšuje vrednost kurikulumu za dosego izobraževalnih ciljev; kritiki trdijo tudi, da Knowles pri razvijanju svoje teorije ni bil dovolj vsestranski in da je premalo upošteval vse razsežnosti, ki bi jih še bilo treba včleniti v dokazovanje različnosti pedagogike in andragogike. Vsi pa mu priznavajo, da je uspešno vpeljal humanistične in egalitarne prijeme pri izobraževanju in da je izobraževanje izredno natančno opredelil na deskriptivni ravni: opravil je temeljit pregled področij, vrst, metod in programov izobraževanja odraslih, opozoril na posebno vlogo andragoga in njegove možnosti. Dela, v katerih se o tem lahko prepričamo, so zlasti: Informal Adult Education (Neformalno izobraževanje odraslih, 1950); The Modern Practice of Adult Education: Andragogy vesus Pedagogy (Sodobna

praksa izobraževanja odraslih: Andragogika proti pedagogiki, 1970); Self-Directed Learning (Organizirano samostojno učenje, 1975); The Adult Learner a Neglected Species (Odrasli učenec - zapostavljena vrsta, 1978); The Modern Practice of Adult Education: Andragogy to Pedagogy (Sodobna praksa izobraževanja odraslih: Od pedagogike k andragogiki, 1980); Andragogy in Action: Applying Modern Principles of Adult Education (Andragogika v akciji: Uporaba sodobnih načel pri izobraževanju odraslih, 1984). Objavljeno je bilo 19 njegovih del.

Pred štirimi leti (1993), ko je bil Knowles star že 80 let, je sodeloval v naši raziskavi Znani andragogi o andragogiki, izšla je v knjigi Premislek o izobraževanju odraslih (ACS, 1993). Z zelo jasno izraženim sporočilom je dokazal prožnost duha tudi v poznih letih življenja. To dokazuje tudi s prepričanjem, da se bo v prihodnosti uveljavil model vseživljenjskega učenja in da bodo različne organizacije, ki se ukvarjajo s prenašanjem znanja (pri tem ni mislil samo na šole), zaveznice pri skupni ponudbi možnosti za učenje. Izobraževanje odraslih ne bo več ločena celota, poglaviti nosilec izobraževalnih storitev pa ne več razred pod učiteljevim vodstvom, temveč se mu bodo pridružila tudi različna nova sredstva za učenje. Ustvarjanje sistemov vseživljenjskega učenja je označil kot svoj življenjski cilj. S tem je sporočil, da je imel njegov življenjski boj za andragogiko in izobraževanje odraslih zelo jasno podlago: dvigniti izobraževanje odraslih iz obrobne družbenega in strokovnega položaja na raven enakopravnega področja v sistemu vzgoje in izobraževanja. To lahko prav razume le tisti, ki je to bitko sam podoživljal. Prav nepojmljivo je, kako težavna je pot izobraževanja odraslih, da dobi enakovredno mesto v naši zavesti o možnostih učenja in izobraževanja. Upoštevajoč to, lahko z gotovostjo trdim, da je Knowles v svojem življenju bojeval pogumen, plemenit in človeka vreden boj, ki se bo nemara končal v prihodnosti s potrditvijo njegovih temeljnih spoznanj. Hvala mu za to! Spomin nanj pa bodo zmeraj in čedalje bolj oživljala njegova dela tudi prihodnjim rodovom.

Dr. Zoran Jelenc, ACS

KOTIČEK JE VAŠ

Učenje za trajnostno rabo vode

Nič novega ne povem s trditvijo, da je učenje (vseživljenjsko še toliko bolj) v bistvu nekaj preventivnega. Že od otroštva se učimo (in nas učijo), kako naj bi se čim manj moteče včlenjevali v družbo. Utečen postopek, ki poganja človeštvo že od začetkov civilizacije. Neopazen in nezanimiv proces, dokler se ne zgodi kaj nepričakovanega.

Takrat pride streznitev, zavedanje na osebni ali narodni ravni.

Znano je, da se šele ob boleznih zavemo, kolikšno bogastvo je zdravje. Prepozno pa se zavemo tudi tega, da bi morali bolj skrbeti za zrak, gozd in vodo v vseh njenih raznolikih pojavnih oblikah in mogočih rabah. Zaradi zastrupljenih voda poginjajo ribe, in kadar pride deževje, voda prestopi bregove in si vzame uničujoči davek. Takrat še zgrozimo in začnemo reševati, kar se rešiti da. Za obžalovanje je prepozno, ker nismo pravočasno našli dovolj moči in volje, da bi ravnali v skladu z naravo, a še vedno dovolj zgodaj, da to storimo, in napake popravimo.

V Sloveniji so vodni in močvirski ekosistemi med najbolj ogroženimi. Stojee vode zasipamo, mokre travnike izsušujemo, vodotoke reguliramo izrazito »tehnicistično«. Miselnost, ki so nam jo "položili v zibelko" - da so nam naravne prvine (tla, voda in zrak) na voljo v neomejenih količinah - bomo morali zamenjati z miselnostjo o trajnostni rabi. Bolj kakakor urejanje zadev s papirji, je pomembno delo na terenu. S tem da pritegnemo ljudi v različne oblike neformalnega izobraževanja, lahko vsi, ki tako kakor Mali princ - znamo gledati s srcem, prispevamo pomemben preventivni delež.

Premalokrat se zavemo, kako nevarni so lahko čedalje bolj celostni posegi v okolje. Nenadzorovano odlaganje smeti, onesnaževanje podtalnice, čezmerno gnojenje polj, neurejena kanalizacija, slabo zavarovana zajetja, dotrajani vodni zbiralniki, neurejena obrežja, propadanje jezov, divje osuševanje gorskih potokov za male hidroelektrarne, vse to kaže na naš odnos do voda in posledično do celotnega okolja. Izrabiti moramo prilžnost in preprečiti katastrofo.

Toda kje in kako začeti pri tako raznoliki pojavnosti vode in toliko (pre)potrebnih ukrepih za njeno trajnostno rabo? Je manjša poraba v gospodinjstvih, zaprt krog tehnološke vode v tovarnah, čistilne naprave, večja vlaganja v kakovost vodovodov, podražitev vode in kanalščine, prosti spisi v šolah, študijski krožki, protesti na ulici in še marsikaj drugega primerna pot do uspeha?

Eden izmed mogočih začetkov vstopa v začarani krog so gotovo naše tekoče vode, ožilje kulturne in naravne krajine. Toda stanje ni razveseljivo. Narodno bogastvo, skrito in propadajoče na vsakem delčku Slovenije, počasi, a zanesljivo umira. Kdo v tej deželi je odgovoren za obstoj vodnega in obvodnega prostora? Kdo bo ponudil programe, ki bodo zamenjali prvotno funkcijo žaganja in mletja? Nekaj jih bo urejenih za turizem, nekaj za počitniške hiše, za drugo pa zasebni kapital ne kaže zanimanja. Medtem ko mi razpravljamo o kulturnosti, zaraščanju in propadanju naše obvodne krajine, voda teče dalje in to pokrajino neopazno, toda vztrajno uničuje.

Komu v tej razplateni in specializirani družbi je sploh mar nekaj, kar ne prinaša dobička, kar je nematerialno in težko merljivo? Na čigavo pobudo (osebno, občinsko, državno, civilno) se sprožajo posamezne dejavnosti? Poleg državnih institucij, vladnih služb in občin - ki imajo kljub pravni nedodelanosti jasno določene vsebine dela - se na prizorišču pojavljajo tudi nevladne organizacije kot organizirani zastopniki civilne družbe. Tako kakor so vse oblike neformalnega izobraževanja popravek (ali bolje dopolnitev) formalnim oblikam, tudi nevladne organizacije dopolnjujejo državo. V

političnem jeziku pomenijo vse oblike civilne družbe spontano opozicijo državi.

V tej raznoliki družini se porajajo tiste številne zamisli, ki tako kakor v biotski raznolikosti - stabilizirajo svet, VITRA je le ena od njih. K svojemu delu privabljamo vse uporabnike prostora. Predavanja, delavnice, prostovoljno delo, razstave, publikacije, študijski krožki ipd. so oblike, s katerimi uresničujemo vizijo trajnostne rabe prostora. Vse naše dejavnosti, ki jih vselej povezujemo z učenjem, dokazujejo, da je mogoče vselej in povsod kaj narediti za trajnostno rabo prostora. Pri tem nas ne smejo ovirati ne država, ne stranke, ne kapital. Še zmeraj je čas, da prevzamemo trajnostni razvoj kot optimalno razvojno obliko. To potrjuje tudi znani kitajski izrek *Ni treba čakati na žejo, da boš potegnil vodo iz vodnjaka.*

Pričujoči članek naj bi spodbudil k razmišljanju in preventivnem delovanju. Prepričan sem, da bo vsak bralec Novičk lahko iz bogate zakladnice raznolikih dejavnosti in zamisli del svoje pozitivne energije usmeril tudi v varstvo voda. Stroški, ki nastajajo zaradi neznanja in brezbriznega odnosa do voda, neizrabljene energije, erodiranega materiala, porušenih bregov, oslabiljenega napajanja podtalnice, zapuščenih domov, predvsem pa zaradi vsestranskega nasilja nad vodami, bi morali skrbeti nas vse, ne samo občinske in državne uradnike. Račun namreč plačujemo vsi skupaj.

Bojan Žnidaršič, dika, VITRA Cerknica

Učenje - Dobin vsakdanjik

V zadnjih nekaj letih se vsi, ki se ukvarjamo z izobraževanjem, vedno pogosteje srečujemo s pojmom učeče se družbe in učeče se organizacije. Tudi v DOBI smo se v teh letih intenzivno posvetili vsebini teh aktualnih pojmov in poskušali značilnosti in vrednote prenesti v naš delovni vsakdanjik. Že samo ob pogledu na iztekaajoči se jesenski čas, lahko s ponosom ugotovimo, da v DOBI res živimo in delamo po načelih učeče se organizacije.

Jeseni smo s pomočjo naših zunanjih sodelavcev, priznanih strokovnjakov za posamezna področja, izpeljali kar nekaj seminarjev, delavnic, predavanj za naše predavatelje in zaposlene na DOBI. Dotaknili smo se širokega spektra različnih področij, ki pa so vsa pomembna za uspešno delo v izobraževanju.

- S pomočjo strokovnjakinje s Pedagoške fakultete v Mariboru smo razreševali problematiko ocenjevanja in preverjanja znanja, še posebej z vidika izobraževanja odraslih.
- Maria Beyer nam je na dinamičen in svojstven način predstavila komunikacijski model NLP. Znova smo slišali nekaj pomembnih nasvetov, ki bodo zagotovo pripomogli k uspešnejšemu delu in vzpostavljanju stika v skupinah z odraslimi udeleženci.

- Na Pedagoški akademiji v Gradcu smo si ogledali praktičen prikaz najsodobnejših metod poučevanja tujega jezika, ki temeljijo na celostnem učenju, ob upoštevanju sedmih inteligenc.
- Da za uspešno vodenje seminarjev ni dovolj samo strokovno znanje predavatelja, ampak je potrebno znati vsebine tudi ustrezno predstaviti, smo spoznali na seminarju Vizualizacija, prezentacija in moderacija, ki temelji na izkušnjah in spoznanjih priznanih nemških strokovnjakov.
- Predstavniki Britanskega sveta je predavateljem nasul kopico uporabnih nasvetov, kako udeležence čim bolj vključiti v delo in jih napraviti soodgovorne za učenje.
- V času, ko timsko delo postaja vse bolj pomemben način dela vsake uspešne organizacije, smo medse povabili strokovnjakinjo s področja timskega in projektnega dela, ki nam je potrdila naša dosedanja prizadevanja in nam postregla z novimi znanji o načrtovanju in vodenju projektov na področju izobraževanja.
- V zadnjih dveh letih se predavatelji redno srečujejo na Študijskih skupinah, kjer poleg izmenjave izkušenj obravnavajo še strokovno problematiko svojega področja in se seznanjajo z novostmi. Spoznanja letošnjih srečanj Študijskih skupin, smo oblikovali v nasvete, ki bodo udeležencem v pomoč za še bolj uspešno učenje.

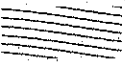
Na DOBI z majhnimi koraki postajamo učeča se organizacija in vsak dan bolj stopamo na pot učeče se družbe.

Tim DOBE iz Maribora

POSVETI, KONFERENCE

Konverenca EURESCO Evropske družbe ali evropska družba? Neenakost in družbena izločenost v Evropi: vloga družine v družbenih omrežjih Castelvechio di Pascoli, od 3. do 7. aprila 1998

Na konferenci bodo govorili o vlogi družine in družbenih omrežij pri ustvarjanju možnosti za poklicno izobraževanje in usposabljanje, zaposlovanje, poklicno kariero in sodelovanje v družbenem življenju. Družina je že ves čas najpomembnejša posrednica med posameznikovimi življenjskimi možnostmi in strukturo družbene neenakosti. Dandanes navadno nuklearno družino vse bolj zamenjujejo različne vrste gospodinjstev: samska, enostarševska, obnovljena, zunajzakonske zveze. Ugotoviti je treba, kako takšne oblike starševstva vplivajo na posameznikove življenjske možnosti. Poleg tega nas zanima, koliko je zato večja vloga družbenih omrežij, tj. posameznikovih povezav s prijatelji in z drugimi pri določanju družbene neenakosti in procesa izključevanja.

Zadnji rok za prijave je 9. januar 1998. Naslov organizatorja: Dr. Josip Hendekovic, European Science Foundation, 1 quai Lezay-Marnesia, F-67080 Strasbourg Cedex, France; telefon 0033 388 76 71 35, faks 0033 388 36 69 87, E-mail euresco@esf.org; online informacije: <http://www.esf.org/euresco>

Celotni stroški za udeležbo so 3100 francoskih frankov (enoposteljna soba), 2600 (dvoposteljna soba) in 1900 (gostje), če bo denar nakazan do 13. marca 1998. Po tem datumu bo cena višja za 300 frankov.

Če se želite udeležiti konference, pokličite sodelavko Slovenske znanstvene fundacije gospo Darjo Čot (telefon 061 125 28 19). V njihovem skladu za sodelovanje z Evropsko znanstveno fundacijo so nekaj denarja namenili tudi za plačilo udeležbe na konferencah EURESC-a.

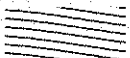
Pa še to: Vsako leto organizira EURESCO več znanstvenoraziskovalnih konferenc. Podrobnejše informacije o njih lahko dobite na domači strani Evropske znanstvene fundacije <http://www.esf.org/euresco>.

Raziskovalni konferenca ESREA
Sodobno raziskovanje dostopa do
visokošolskega izobraževanja odraslih
Barcelona, 24. in 25. marca 1998

ESREA, omrežje raziskovalcev za raziskovanje dostopa do izobraževanja odraslih, vabi člane in druge, da se udeležijo njihove druge konference. Tokrat bodo obravnavali raziskovanje dostopa do visokošolskega izobraževanja odraslih.

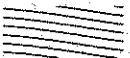
Kratek povzetek prispevka (do 250 besed) pošljite na naslov: Dr. Barbara Merrill, Department of Continuing Education, University of Warwick, Coventry, CV4 7AL. Program konference bo oblikovan na podlagi prispelih povzetkov. Sam prispevek naj ne presega 2500 besed.

ESREA
Seminar raziskovalcev za področje
starejših učencev
Budimpešta, od 1. do 5. julija 1998

Raziskovalci, združeni v omrežju za raziskovanje učenja starejših ljudi ESREA (European Research Network on Older Learners), bodo od 1. do 5. junija 1998 v Budimpešti razpravljali o možnostih starejših delavcev za enakopravno vključevanje v učenje. Pojma učeča se družba in vseživljensko učenje namreč vsebujeta tudi upoštevanje učnih potreb pri starejših ljudeh glede na njihove vse bolj raznolike življenjske okoliščine.

Če želite sodelovati na tem srečanju, se obrnite na naslov: Dr Keith Percy, Department of Adult Continuing Education, University of Lancaster, UK-Lancaster; telefon 0044 1224 849494, faks 0044 1224 849499, E-mail k.percy@lancs.ac.uk

ESREA VII konferenca o zgodovini izobraževanja
odraslih
Vzpon in zaton organizacij/družbenih gibanj
za izobraževanje odraslih
Dundee, od 12. do 16. julija 1998

O konferenci nimamo drugih podatkov razen naslova organizatorja: Anthony Cooke, Institute for Education and Lifelong Learning, University of Dundee, Nethergate, UK-Dundee DD1 4HN

